

Parcourspuzzel

HET PARCOURS VAN EEN VERZOEKER OM INTERNATIONALE BESCHERMING IN BELGIË

Update juni 2023

DOELSTELLING

- De leerlingen begrijpen de termen: verzoeker om internationale bescherming, erkend vluchteling en subsidiair beschermd
- De leerlingen ontdekken de verschillende etappes van het parcours van een verzoeker om internationale bescherming (voorheen: asielzoeker) in België
- De leerlingen ontdekken enkele Belgische instellingen die verzoekers om internationale bescherming in het parcours tegenkomen.
- De leerlingen begrijpen dat het parcours van een verzoeker niet altijd evident is.

DOELPUBLIEK

2de en 3de graad secundair onderwijs

METHODIEK

De leerlingen moeten de puzzelstukken van de verschillende etappes in het parcours van een verzoeker om internationale bescherming in België op de juiste plaats hangen.

DUUR

30 minuten

MATERIAAL

- In deze fiche vind je achtergrondinformatie over het parcours van een vluchteling + de puzzelstukken die op de juiste plaats gehangen moeten worden (af te printen)
- Op onze webpagina vind je een document met het traject met de ontbrekende puzzelstukken: om af te printen (op A3) of te projecteren op het bord
- Op onze webpagina vind je eveneens een fiche met extra illustratiemateriaal

VERLOOP

- De leerlingen zitten in een kring en de leerkracht vraagt aan de leerlingen wat ze al weten over de procedure voor internationale bescherming in België. De leerkracht verdeelt de puzzelstukken onder de leerlingen en vraagt hen om de verschillende etappes van de procedure met magneten op de juiste plaats te hangen op het geprojecteerde traject en geeft vervolgens bijkomende uitleg bij elke etappe. De verschillende etappes worden geïllustreerd aan de hand van foto's.
- Een alternatief is om de leerlingen in groepjes laten samenwerken. Elk groepje krijgt een print van het parcours (met de ontbrekende stukken) en een print van de puzzelstukken. Met nummertjes duiden ze aan welk puzzelstuk op welke plaats moet komen.

➤ MIGRANT

Alle mensen die hun regio of land hebben verlaten om elders te gaan wonen voor een korte of lange termijn. Dit kan om meer vrijwillige redenen (studies, liefde, zin voor avontuur, betere toekomst) of meer onvrijwillige redenen (oorlog, vervolging, mensenrechten worden niet gerespecteerd, klimaat,...) Het kan hier gaan om Nederlanders die zich in België vestigen voor werk maar evengoed om Syriërs die hun land ontvluchten omwille van de burgeroorlog.

➤ VERZOEKER OM INTERNATIONALE BESCHERMING (VOORHEEN:ASIELZOEKER)

Wat is een verzoeker om internationale bescherming?

Een verzoeker is iemand die bescherming aanvraagt in een ander land omdat hij oordeelt dat zijn leven, veiligheid of integriteit in gevaar is wanneer hij in zijn land van herkomst blijft of ernaar terugkeert. Het statuut van verzoeker om internationale bescherming is tijdelijk: de persoon is 'verzoeker' zolang de procedure loopt, dus tot wanneer hij een antwoord (een positieve of negatieve beslissing) heeft ontvangen.

Dit statuut brengt enkele rechten met zich mee:

- Onderdak
- Voedsel
- Onderwijs voor kinderen
- Kledij
- Sociale, juridische, medische en administratieve ondersteuning
- Tijdens de volledige duur van het onderzoek mag de verzoeker legaal in het land verblijven en mag hij niet teruggestuurd worden naar zijn land van herkomst

Artikel 14 van de Universele Verklaring van de Rechten van de mens benadrukt het recht om een verzoek te doen om internationale bescherming. De leerkracht kan eventueel dieper ingaan op de rechten van de mens en de kinderrechten.

Iedereen, waar ook ter wereld, heeft recht om internationale bescherming te vragen.

NOOD AAN VEILIGE MIGRATIEROUTES

De meeste verzoekers die ons land binnenkomen doen dat niet via een officiële weg. Het is namelijk niet mogelijk om in het buitenland, bijvoorbeeld bij de Belgische ambassade van een bepaald land, internationale bescherming aan te vragen. Ook is het voor mensen uit (conflict) landen zoals Syrië en Afghanistan, in veel gevallen niet mogelijk om een visum te verkrijgen om via legale weg (bv. met het vliegtuig) naar een veilig land te reizen. Dit betekent dat zij vaak hun leven moeten riskeren op zee, of via andere routes, zonder zeker te zijn dat ze uiteindelijk internationale bescherming zullen krijgen en dus mogen blijven.

Migratie door middel van **hervestiging** is hierop een uitzondering. Via dit programma van de VN-Vluchtelingenorganisatie, kunnen vluchtelingen worden overgebracht naar België of een ander land dat akkoord is om hen verblijf te verlenen. Het gaat om heel kwetsbare vluchtelingen die in een buurland worden opgevangen, maar daar niet de nodige bescherming of integratieperspectieven hebben en onmogelijk naar huis kunnen terugkeren. Caritas International pleit samen met nog veel andere ngo's voor meer veilige migratieroutes (zoals het programma voor hervestiging). Dit om het verschrikkelijk hoge dodental op de huidige migratieroutes te verlagen.

1. VERZOEK OM INTERNATIONALE BESCHERMING (VOORHEEN ASIELAANVRAAG)

Mensen die op de vlucht zijn voor geweld en conflicten, vervolging en schendingen van mensenrechten in eigen land, kunnen in een ander land bescherming vragen. We bespreken hier de procedure die verzoekers om internationale bescherming in België doorlopen.

Iedereen die in België aankomt, heeft het recht om een verzoek om internationale bescherming te doen. Dit gebeurt doorgaans in Brussel maar kan bijvoorbeeld ook gedaan worden aan de landsgrens (bijvoorbeeld op de luchthaven). Het verzoek wordt geregistreerd en vervolgens formeel ingediend bij de **Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)**. Die zal nagaan wie verantwoordelijk is voor het behandelen van het verzoek: België of een ander Europees land. Dit noemt men het **Dublin-onderzoek**. De Dublin-regels zijn geldig in de meeste Europese landen (de zogenaamde Dublin-landen). Er zijn verschillende redenen waarom België niet verantwoordelijk zou zijn: iemand heeft in een ander Dublin-land een verzoek om internationale bescherming gedaan, is Europa binnengekomen via een ander Dublin-land (meestal is dit Griekenland of Italië) of heeft reeds gezinsleden in een ander land...

Bij dit onderzoek wordt bijvoorbeeld gekeken of de vingerafdrukken van de verzoeker terugkomen in de Europese database Eurodac. Bij twijfel zal men een persoonlijk interview afnemen. Blijkt inderdaad dat een ander land verantwoordelijk is, dan zal een speciale procedure gevolgd worden om dat land te vragen de verzoeker (terug) over te nemen. De verzoeker zal dan verplicht worden om naar dit land te reizen voor het verder afhandelen van zijn procedure. In de praktijk zorgt de Dublin-verordening ervoor dat de zuidelijke landen (waar veel verzoekers toekomen) meer “asiel druk” ondervinden dan de noordelijke landen van Europa.

DIENST VREEMDELINGENZAKEN DVZ

Mensen op de vlucht die in België toekomen, moeten in de eerste plaats kenbaar maken dat ze internationale bescherming nodig hebben. Als ze toekomen langs de landsgrens, bijvoorbeeld via de luchthaven, moeten ze dit bij de grensautoriteiten doen (zie verder). Als ze al op het grondgebied zijn, moeten ze zich aanmelden bij de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in Brussel. Het grootste deel van de verzoeken gebeurt op deze manier. DVZ zal het verzoek registreren en zal onder meer een **veiligheidscontrole** doen (fouillering), de **identiteit** van de verzoeker vaststellen, een **foto** en **vingerafdrukken** nemen (in het kader van de Dublin-procedure, zie hierboven) en een **medische screening** doen. Bestaat de mogelijkheid dat een ander land verantwoordelijk is, dan zal DVZ ook een Dublin-onderzoek doen (dit kwam eerder al aan bod).

De verzoeker zal op een later moment nog eens moeten terugkomen om het verzoek daadwerkelijk in te dienen. De Dienst Vreemdelingenzaken doet dan ook een **eerste interview**. In dit “korte” interview wordt bijvoorbeeld gevraagd naar de reden waarom iemand is gevlucht.

Vanaf het moment dat iemand zijn verzoek om internationale bescherming doet, heeft de persoon recht op een **opvangplaats**. Sinds 2021 blijven er echter mensen op straat door een tekort aan opvangplaatsen.

GRENSPOLITIE

Wanneer migranten in België toekomen via de internationale grens, bijvoorbeeld op de luchthaven of aan de haven, dan hebben ze reispapieren nodig om het land binnen te komen. Als ze deze niet kunnen voorleggen, dan kunnen ze onmiddellijk een verzoek voor internationale bescherming doen bij de grenspolitie.

De grenspolitie neemt dan contact op met de Dienst Vreemdelingenzaken, die het verzoek registreert. Daarna zal deze persoon meestal opgevangen worden in een **gesloten centrum** (bijvoorbeeld in Steenokkerzeel, dat zich niet ver van de luchthaven bevindt), in afwachting van het resultaat van de procedure. Hij/zij zal in dit geval vaak een versnelde procedure doorlopen.

2. OPVANG

OPVANG(CENTRUM)

Personen die internationale bescherming aanvragen bij de Dienst Vreemdelingenzaken, krijgen (in principe) een plaats in een open opvangcentrum. Ze kunnen er ook voor kiezen om bij familie of vrienden te gaan wonen.

Gedurende de gehele procedure waarin de verzoeker op een beslissing wacht, heeft hij recht op 'bed-bad-brood'. Dat wil zeggen: een plaats in een opvangcentrum (onderdak, sanitaire voorzieningen en voeding) en wekelijks zakgeld (meestal rond de 9 euro). De verzoeker kan ook beroep doen op medische en juridische begeleiding. Meestal zit de verzoeker in een **open** opvangstructuur. Dat wil zeggen dat de bewoners vrij binnen en buiten het opvangcentrum kunnen gaan. De meeste opvangcentra zijn ook **collectief**. Enkel in uitzonderlijke gevallen (hoge kans op een positieve beslissing, erg kwetsbare mensen, tijdens een korte periode na een positieve beslissing) kunnen verzoekers in een individuele woning opgevangen worden. Het gaat dan om LOI's (lokale opvanginitiatieven georganiseerd door een OCMW) of huisvesting georganiseerd door specifieke organisaties.

De opvang van verzoekers valt onder de verantwoordelijkheid van **Fedasil** (Federaal agentschap voor het onthaal van verzoekers). Dit agentschap wijst de verzoekers toe aan een specifieke opvangplaats.

Begin 2023 kende België een **100-tal opvangcentra**. De meeste opvangcentra zijn ingericht door Fedasil zelf of door het Rode Kruis. Enkele andere centra worden ingericht door andere organisaties, waaronder ook Caritas International. Meer info over deze opvangcentra vind je op de [website van Fedasil](https://www.fedasil.be/nl).¹ Door het tekort aan opvangplaatsen, besloot de regering begin 2023 om plaatsen bij te creëren, bijvoorbeeld via containerdorpen.

Zoals eerder besproken, komen sommige verzoekers in een gesloten centrum terecht. Dit komt aan bod in de volgende alinea.

¹ <https://www.fedasil.be/nl>

Wie komt terecht in een gesloten centrum?

Verzoekers die een **aanvraag indienen via grensautoriteiten**. Meestal beschikken zij niet over de juiste papieren om het land binnen te mogen. Zij worden dan meestal naar het transitcentrum Caricole in Steenokkerzeel gebracht - een gesloten centrum dichtbij de luchthaven van Zaventem - en komen meestal in een versnelde procedure terecht.

Ook mensen die **niet (meer) over de juiste papieren beschikken** om in België te verblijven, kunnen in een gesloten centrum terechtkomen. Dit kunnen mensen zijn die uitgeprocedeerd zijn (= verzoekers die op het einde van hun (beroeps)procedure niet het statuut van vluchteling of subsidiaire bescherming gekregen hebben) of mensen die nooit een verblijfsaanvraag hebben ingediend. Wanneer zij bij controles (bijvoorbeeld trein-, tram- of buscontroles) niet de juiste papieren kunnen voorleggen, bestaat er een grote kans dat zij naar een gesloten centrum gebracht worden. Er worden dan stappen gezet naar (in eerste instantie) een vrijwillige terugkeer en (in tweede instantie) een gedwongen terugkeer naar het land van herkomst.

In het verleden was het mogelijk om kinderen op te vangen in een gesloten centrum. In 2019 werd deze maatregel opgeschort door de rechter. In 2023 werd aangekondigd dat men wettelijk zal verankeren dat minderjarigen niet worden vastgehouden in gesloten centra.

3. PROCEDURE

COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN - CGVS

Het CGVS, een **onafhankelijk** organisme, verleent internationale bescherming en geeft documenten af aan mensen op de vlucht voor vervolging, oorlog of geweld. Het is hier dat het **onderzoek** wordt gevoerd en de **beslissing** wordt genomen. Er bestaan verschillende mogelijke beslissingen: erkenning als vluchteling, toekenning van subsidiaire bescherming, weigering, uitsluiting², beëindiging³ of de niet-ontvankelijkheid. Een verzoek kan bijvoorbeeld niet-ontvankelijk zijn wanneer de verzoeker reeds bescherming geniet in een andere EU-lidstaat. Meer info over de beslissingen die het CGVS kan nemen vind je [hier](#)⁴.

De verzoeker wordt geïnterviewd en er wordt gepolst naar de beweegredenen van zijn vlucht naar België. De interviewer is **gespecialiseerd** in de regio waar de verzoeker vandaan komt. Hij onderzoekt de geloofwaardigheid van de verklaringen en gaat na of de aanvraag voldoet aan de criteria van het **Vluchtelingenverdrag** van Genève. Indien niet, zal hij/zij nagaan of de persoon in aanmerking komt voor de **subsidiaire beschermingsstatus**. Dat is het geval als de persoon bij een eventuele terugkeer naar het land van herkomst een reëel risico loopt op ernstige schade (bijvoorbeeld omwille van oorlog).

De interviewer stelt zeer specifieke vragen om naar de **waarheidsgetrouwheid** van het verhaal te peilen. De vragen die worden gesteld zijn vaak zeer gedetailleerd en het interview zelf duurt normaal gezien een halve dag. Het CGVS onderzoekt ook of eventuele bewijsstukken (als die er zijn) geloofwaardig zijn. Als er tegenstrijdigheden zijn, belangrijke details vreemd genoeg ontbreken, er tekenen zijn dat de verzoeker liegt of de procedure tegenwerkt, dan zal zijn verklaring niet geloofwaardig geacht worden en kan zijn verzoek om die reden worden afgewezen. Elk familielid kan ook apart geïnterviewd worden.

2 Bijvoorbeeld indien de verzoeker hele zware misdrijven heeft gepleegd.

3 Bijvoorbeeld als de verzoeker zonder geldige reden afwezig is op het interview of terugkeert naar zijn land van herkomst.

4 <https://www.cgvs.be/nl/asiel/de-types-beslissingen>

Dit gesprek is over het algemeen een grote **psychologische beproeving** voor de persoon die een verzoek indient. Tijdens het persoonlijk onderhoud zal naast de interviewer meestal ook een tolk en een advocaat van de verzoeker aanwezig zijn. Een minderjarige die alleen in België verblijft (we spreken van een niet-begeleide minderjarige of NBMV), kan ook vergezeld worden door een professionele vertrouwenspersoon en een voogd.

De **termijn** van de procedure kan erg verschillen. Wanneer de verzoeker zich in een gesloten centrum bevindt, bijvoorbeeld na aankomst op de luchthaven zonder geldige reisdocumenten, loopt de procedure normaal gezien sneller. Het CGVS probeert een beslissing te nemen binnen de 6 maanden. Maar door een achterstand in het behandelen van de dossiers door het CGVS, zien we dat midden 2022 ongeveer de helft van de mensen langer dan 6 maanden moest wachten, soms zelfs twee of drie jaar.

De beslissing wordt uiteindelijk via de post gecommuniceerd. Wanneer de verzoeker niet akkoord gaat met de beslissing kan deze in beroep gaan bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

ERKENNING

ERKEND VLUCHTELING

Een erkend vluchteling krijgt individuele bescherming volgens de conventie van Genève (1951).

Het gaat om een persoon met een gegronde vrees voor **vervolging** vanwege nationaliteit, etniciteit, politieke of religieuze overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep. Een voorbeeld van vervolging omwille van het behoren tot een sociale groep, is iemand die vervolgd wordt omwille van diens seksuele geaardheid. Ook vrouwen die een risico lopen op genitale verminking, kunnen op basis van dit criterium beschermd worden. Zie fiche 0 'Algemene achtergrondinfo' voor meer uitleg over de conventie van Genève.

⚠️ SUBSIDIAIR BESCHERMDE

Dit specifiek statuut bestaat enkel in **Europa**, in tegenstelling tot het vluchtelingenstatuut dat in het merendeel van alle landen ter wereld wordt erkend. Het werd in België ingevoerd in 2006 op basis van een EU-richtlijn uit 2004. Subsidiaire bescherming wordt toegekend aan mensen die niet in aanmerking komen voor het vluchtelingenstatuut maar wel aantonen een reëel risico te lopen op **ernstige schade** in geval van terugkeer naar hun land van herkomst.

Het gaat dus om mensen die niet voldoen aan de voorwaarden van de Conventie van Genève, maar wel bescherming nodig hebben. Ze worden niet individueel vervolgd (bijvoorbeeld omwille van hun politieke opinie, religie, seksuele voorkeur) zoals dat bij vluchtelingen het geval is, maar zijn bijvoorbeeld afkomstig uit een regio waar **willekeurig geweld** plaatsvindt in de context van oorlog/conflict. Als gevolg van dit geweld, lopen ze een reëel risico op ernstige schade als ze zouden terugkeren naar hun land. Zo zal iemand die vlucht voor bombardementen in de stad waar hij woont, normaal gezien subsidiaire bescherming krijgen, net als alle andere mensen uit het getroffen gebied. Was een persoon in eigen land niet meer veilig omdat hij kritisch was tegenover het regime, dan zal hij normaal gezien als vluchteling worden erkend.

Wanneer verzoekers om internationale bescherming een positieve beslissing ontvangen, hebben ze in principe **twee maanden** tijd om het opvangcentrum te verlaten en een eigen woning te vinden. Het proces dat daarop volgt om een huis te vinden, is absoluut niet evident, onder meer door het gebrek aan goedkope huurwoningen en door discriminatie op basis van solvabiliteit, etnische achtergrond of familiale situatie.

⚠️ WEIGERING

Wanneer op basis van het interview bij het CGVS wordt geoordeeld dat de verzoeker niet in aanmerking komt om een statuut van erkend vluchteling of subsidiaire bescherming te krijgen, krijgt deze persoon een weigeringsbeslissing en een **“bevel om het grondgebied te verlaten”**. Vervolgens krijgt hij in de meeste gevallen **30 dagen** de tijd om België te verlaten. Er kan nog beroep ingediend worden na de beslissing van het CGVS bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RVV).

Sommigen kiezen ervoor om toch in België te verblijven, omdat ze niet willen en/of kunnen terugkeren. Zij hebben dan geen wettig verblijf in het land en beschikken over weinig rechten. Op basis van een innovatieve onderzoeksmethode, schat recent VUB-onderzoek het aantal mensen dat zonder papieren in België verblijft op 112 000.⁵

⚠️ VRIJWILLIGE TERUGKEER

Verzoekers die nog in procedure zijn, personen die uitgediepteerd zijn en personen die zonder wettig verblijf in België verblijven, kunnen **ondersteuning vragen om terug te keren** naar hun land van herkomst indien ze zelf niet over de nodige middelen beschikken om deze reis te betalen. De ondersteuning bestaat uit een reisticket en onthaal en begeleiding bij vertrek en aankomst. In sommige gevallen ontvangt men een kleine terugkeerpremie en re-integratiesteun, namelijk materiële ondersteuning die de terugkeerder helpt om de draad weer op te pikken in zijn herkomstland. Het kan gaan om steun voor het opstarten van een micro-onderneming, om een opleiding te starten, om medische kosten te betalen, ... Meer details hierover vind je [hier](#).⁶ Dit re-integratietraject kan de migrant helpen met het heropbouwen van zijn leven in zijn land van herkomst.

Caritas International ondersteunt mensen binnen dit traject. Samen met lokale partners in het land van herkomst wordt een individuele en aangepaste begeleiding geboden. Meer info hierover vind je op onze [website](#).⁷

⁵ <https://emnbelgium.be/nl/nieuws/belgie-leven-112000-mensen-zonder-verblijfsdocumenten-blijkt-uit-nieuw-onderzoek-van-de>

⁶ <https://www.fedasil.be/nl/vrijwillige-terugkeer>

⁷ <https://www.caritasinternational.be/nl/asiel-migratie/vrijwillige-terugkeer/re-integratie-na-terugkeer/>

4. BEROEPSPROCEDURE

RAAD VOOR VREEMDELINGENBETWISTINGEN (RVV)

Wanneer het verzoek om internationale bescherming geweigerd wordt, kan de verzoeker altijd **beroep** aantekenen bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RVV). Ofwel wordt de beslissing van het CGVS bevestigd ofwel gewijzigd ofwel geannuleerd. In dat laatste geval moet het CGVS een nieuw onderzoek voeren.

De (beroeps)procedure wordt afgesloten zodra de RVV een eindbeslissing heeft genomen. Er is altijd de mogelijkheid om een cassatieberoep in te dienen bij de Raad van State. De Raad van State doet geen inhoudelijk onderzoek maar gaat enkel na of de RVV de correcte procedure heeft gevolgd en de wet heeft nageleefd.

Aan het einde van de procedure krijgt de verzoeker het vluchtelingenstatuut of subsidiaire bescherming, of is hij uitgeprocedeerd.

MIGRANTEN

DOEN VAN VERZOEK VAN INTERNATIONALE BESCHERMING (voorheen asielaanvraag)

DVZ

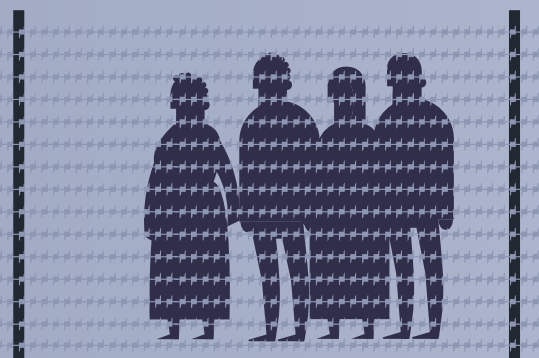
DIENT VREEMDELINGENZAKEN

GRENSPOLITIE

OPVANG(CENTRUM)

GESLOTEN CENTRUM

**COMMISSARIAAT-
GENERAAL VOOR DE
VLUCHTELINGEN EN
DE STAATLOZEN (CGVS)**

**POSITIEVE
BESLISSING**

**STATUUT
ERKEND VLUCHTELING**

**STATUUT
SUBSIDIAIRE
BESCHERMING**

WEIGERING

**RAAD VOOR
VREEMDELINGEN
BETWISTINGEN**